

Valy Ceia

Războiul, arta zeilor și a eroilor¹

Într-una dintre legile draconice – și folosesc aici termenul în sens etimologic și istoric, cu trimitere la legile lui Dracon din Atena, ce primesc formă scrisă către anul 620 a. Chr. – se arată că zeii și eroii patriei trebuie venerați laolaltă, potrivit obiceiurilor strămoșești, statutul lor fiind comun, așadar, în ochii muritorilor. De la această constatare istorică pornește Erwin Rohde în clasicul și mereu actualul său tratat dedicat civilizației antice elene, *Psyché*, spre a profila apariția și devenirea conceptului de erou în Antichitatea greacă. Despre zei, eroi, dar și despre felurite lupte ne vorbește și volumul *Războiul, arta zeilor și a eroilor*.



Apărut în 2016 sub îngrijirea Mădălinei Strechie, la Editura Universitaria din Craiova, tomul reunește o parte dintre lucrările prezentate în cadrul celei de-a VIII-a ediții a Colocviului Internațional *Receptarea Antichității greco-latine în culturile europene*. Diversitatea subiectelor și a abordărilor se remarcă ușor la o privire globală. Mădălina Strechie găsește, în *Cuvânt-înainte*, și elementul de coeziune al tuturor acestora: „Fie că a fost vorba de războaie mondiale, fie că a fost vorba de războaie personale, fie că a fost vorba de războaie civile, fie că a fost vorba de războaie de legendă, fie că a fost vorba de tratate militare, de

armele fizice și psihice ale războiului, fie că a fost vorba de *ius belli*, fie că a fost vorba de implicațiile religioase ale războiului, fie că a fost vorba de lingvistica militară, fie că a fost vorba de eroi și lideri politico-militari toate contribuțiile ediției a VIII-a oferă noi valențe științifice artei lui Marte.”

Grație paletii ample de cercetări pe care le cuprinde volumul *Războiul, arta zeilor și a eroilor*, reverberațiile antice ale temei războiului se întretes cu cele din proximitatea noastră temporală. Florica Bechet, care în mod tradițional a deschis lucrările manifestării printr-o conferință inaugurală, *Neque laeta atque incruenta victoria*, indică, implicit, câteva dintre direcțiile majore ale dezbaterilor. Având drept sursă opera salustiană *De coniuratione Catilinae*, studiul își focalizează, simultan, atenția, asupra desfășurării evenimentelor în sine, dar și asupra acțiunilor interioare; deopotrivă, asupra elementelor lexicale, veritabile cutii de rezonanță, spre a decela înseși dinamica și forța construcției literare, adică energia

1. Volum îngrijit de Mădălina Strechie, Craiova, Editura Universitaria, 2016, 351 p.

sa ideatică, datorată istoricului filozof. Încheierea în grilă intertextuală a studiului („Restul e tăcere.”) așază, prin tonalitatea tragică hamletiană, drum larg și înalt textului.

Să răsfoim fugitiv cartea întregă. Armele luptătorilor sunt descrise în detaliu în cuprinzătoarele și foarte precisele studii ale lui Panagiotis Asimopoulos: *A Contribution to Study about the Defensive and the Offensive Weapons of Ancient Greeks* și *The Siege Engines in Ancient Greece: A Descriptive Approach to their Characteristic Features*, dar aflăm și strategia unui asediu: Dana Dinu, *Tratatul lui Aeneas Tacticus despre strategia defensivă în timpul unui asediu*. În chip firesc, lupta propriu-zisă, în înțelesul său cel mai larg, ocupă o parte reprezentativă din economia volumului. Mădălina Strechie decriptează resorturile multora dintre conflictele săvârșite de către greci ori romani: *Războiul economic în antichitatea greco-romană*. Conducători războinici sunt înfățișați de către Laurențiu Nistorescu (*Momentul Regalianus în evoluția României Orientale*) sau, în alt registru, de către Camelia Manolescu, care îl evocă pe bravul general Hamilcar – părintele altui celebru comandant cartaginez, Hanibal –, ca erou romanesc, însă: *Hamilcar du roman Salammbô de Gustave Flaubert (Le pouvoir à Carthage)*. Oana Andreia Sâmbrian conturează portretul lui Carol Quintul în relație cu imaginarul înalt eroic al Antichității în lucrarea „*Eu sunt Marte*”: *moștenirea greco-latină și imaginea propagandistică a monarhului în secolul al XVI-lea*. La granița dintre arheologie și religie se află studiul lui Silviu-Constantin Nedelcu, care cercetează *Sfinții mucenici militari de la Tropaeum Traiani (loc. Adamclisi, jud. Constanța)*.

Luptele se desfășoară, însă, nu doar pe câmpul de bătălie, ci și pe frontul interior al ființei. Alte arme, alte războaie. Ilona Duță surprinde valențele dinamice ale războiului erotic în *Eroismul elegiac și noul război roman decadent*, Florentina Nicolae descrie *Câmpul semantic al războiului în opera ovidiană Amores (cartea I)*, iar Cristina Iridon, *Conflictul interior în heros-ul grec și hindus*. Studiul semnat de către Anca Meiroșu, *Războiul ca metaforă a temerilor nesigure (Pharsalia IV)*, unește cele două spații ale conflictelor, transgresând, totodată, prin problematica sa și cele două forme de luptă, grație înseși naturii operei investigate, o antiepopoe. În *Los amores de Marte y Venus en el teatro de los dioses de la gentilidad de Fray Baltasar de Vitoria: I*, Cirilo García Román descifrează relație amoroasă dintre Marte și Venus, prin intermediul primului manual spaniol de mitologie păgână, datorat lui Baltasar de Vitoria.

Dimensiunea transtemporală a temei colocviului este subliniată îndeosebi de contribuțiile ce vizează lingvistica. Război și amprentele sale stilistice în construcții frazeologice este urmărit de către Ilona Bădescu: *Despre război „bellum” și reflexele sale frazeologice*. Simina Badea e preocupată de modul în care sunt traduse în limba engleză culturile militare latine: *Translating Latin Military Culturemes*. Articolul scris de către Silvia Pitiriciu și Dragoș Vlad Topală – *Simbolul & (ampersand)* – se dovedește important nu doar pentru deslușirea unui simbol grafic atât de uzitat azi, ci și în (re)considerarea culturii antice. Prin identificarea traseului devenirii logogramei & (invenția lui Tiron, secretar al lui Cicero și inventator al unui sistem de peste o mie de semne stenografice), înțelegem brusc faptul că multe dintre elementele actualității își află obârșia undeva demult în trecut. Dar pentru cei care iubesc antichitatea acesta este un truism ostentit!